

Dezelfde thema's bij

Met de komst van het Beter Leven-keurmerk in het zuivelschap is het aanbod van melk met een duurzaamheidslabel groter dan ooit. Dit levert onduidelijkheid op: waarin verschillen de diverse keurmerken van elkaar en welke eisen worden eraan gesteld?

TEKST GRIETJE DE VRIES

Sinds kort is er in het zuivelschap een keurmerk bij. Naast het keurmerk voor biologische zuivel en het keurmerk On the way to PlanetProof, dat sinds vorig jaar in de schappen staat, is nu ook het Beter Leven-keurmerk te vinden op dagverse zuivel. Daarnaast is in de Albert Heijn zuivel te vinden dat 'Beter voor koe, natuur & boer' is, dat geleverd wordt vanuit het A-ware-duurzaamheidsprogramma. En in 2008 kwam Cono al met 'Caring Dairy'. Met zoveel verschillende duurzaamheidsmerken in het zuivelschap lijkt het overzicht een beetje zoek. Tijd om te kijken aan welk keurmerk welke eisen worden gesteld en waaraan de veehouder moet voldoen om te mogen leveren.

Wedijver van de supermarkten

De toename in duurzame labels in het zuivelschap is volgens WUR-onderzoeker Alfons Beldman niet verrassend. 'Als één supermarktketen begint, willen de andere ook meedoen. Maar wel onderscheidend, dus met een eigen productlijn of keurmerk. Daarnaast zijn retailers niet graag afhankelijk van één producent.' De wens om duurzame zuivel in het schap te zetten

duurzamezuivellabels

komt dus niet zozeer vanuit de consument, maar des te meer vanuit supermarkten die met elkaar concurreren. Zo begon Albert Heijn met het exclusief aanbieden van duurzame zuivel van A-ware en heeft Jumbo momenteel alleenrecht op 1 ster Beter Leven-melk. De verschillen tussen de duurzamezuivelmerken zijn naar Beldmans idee niet heel groot, maar dat is volgens hem ook niet heel gek. 'Ze richten zich eigenlijk allemaal op biodiversiteit, dierenwelzijn en klimaat. En dat zijn ook precies de thema's die spelen op het moment.'

PlanetProof is prestatiegericht

In tabel 1 op pagina 8 staan de drie officiële keurmerken, On the way to PlanetProof, Beter Leven en Biologisch, op een rij. Hierin staat een selectie van de verschillende eisen, om een idee te geven van de verschillende thema's en criteria. Een selectie was nodig, aangezien er alleen al voor het Beter Leven-keurmerk 196 eisen zijn op 32 pagina's aan tabellen. PlanetProof doet het met 18 pagina's iets rustiger aan.

Toch zijn de eisen op veel thema's min of meer gelijk. De invulling van de eisen is wel verschillend. Zo laat het

PlanetProof-keurmerk veel over aan de boer. Om in aanmerking te komen voor dat keurmerk zijn er algemene eisen en basisnormen. Daarbovenop kan de veehouder zelf kiezen op welke thema's hij of zij een topniveau kan bereiken. De manier waarop de veehouder de doelen bereikt, kan hij zelf invullen. 'Het PlanetProof-keurmerk is een prestatiegericht keurmerk. Bij Beter Leven 1 ster worden meer middelvoorschriften gebruikt', legt Beldman uit. 'Dat wil zeggen dat de eisen voor het keurmerk middelen zijn waarmee een bepaalde prestatie bereikt wordt.'

In de praktijk komt het erop neer dat voor het PlanetProof-keurmerk een doel wordt gesteld waaraan veehouders aantoonbaar moeten voldoen en dat voor Beter Leven-maatregelen worden vereist die bijdragen aan het behalen van een doel. Zo gelden er voor het Beter Leven-keurmerk 21 eisen in het kader van diergezondheid, zoals een vaste veearts, een aparte stalruimte voor zieke dieren en minimaal eenmaal per jaar klauwverzorging voor elk dier en bij klauwinfectie. Voor het PlanetProof-keurmerk zijn er in het diergezondheidsthema zes eisen, waaronder minimaal een gemiddelde levensduur van

▲
Alle duurzame zuivelkeurmerken stimuleren zoveel mogelijk weidegang

PLANETPROOF
(BASISNORM)

BETER LEVEN
(1 STER)

BIOLOGISCH
(AANVULLENDE NORMEN)

huisvesting	<ul style="list-style-type: none"> • geen overbezetting • koeborstel (per 70 dieren) • geen aanbindstal 	<ul style="list-style-type: none"> • geen overbezetting • koeborstel (per 60 dieren) • geen aanbindstal • geen megastal 	<ul style="list-style-type: none"> • geen overbezetting • koeborstel vanaf 1 jaar • geen aanbindstal
weidegang	<ul style="list-style-type: none"> • 120 dagen, 6 uur • 10 koeien/ha huiskavel 	<ul style="list-style-type: none"> • 120 dagen, 6 uur • 10 koeien/ha huiskavel • jongvee weiden 	<ul style="list-style-type: none"> • april-oktober, 8 uur • 6,5 koeien/ha huiskavel • jongvee weiden
veevoer	<ul style="list-style-type: none"> • regionaal geteeld voer • 50% eiwit van eigen land 	<ul style="list-style-type: none"> • regionaal geteeld voer • gmo-vrij • maximaal 40% krachtvoer • per 2030 geen palmproducten 	<ul style="list-style-type: none"> • regionaal geteeld voer • gmo-vrij • maximaal 40% krachtvoer • biologisch
diergezondheid	<ul style="list-style-type: none"> • gezondheidsmonitoring (CDM/KoeKompas) • levensduur minimaal 5 jaar en 2 mnd. 	<ul style="list-style-type: none"> • pijnbestrijding na onthoornen • geen antibiotica in gezonde uiers • klauwverzorging > 1 x per jaar 	<ul style="list-style-type: none"> • pijnbestrijding na onthoornen • dierdagdosering < 0,75 • dubbele wachttijd reguliere medicijnen
kalveren	<ul style="list-style-type: none"> • gezondheidsmonitoring (KalfOK) 	<ul style="list-style-type: none"> • drooglikken door moeder • minimaal 28 dagen op bedrijf • toegang tot drinkwater 	<ul style="list-style-type: none"> • geen specifieke eisen
mest/mineralen	<ul style="list-style-type: none"> • stikstofoverschot beperken • ammoniakuitstoot verminderen 	<ul style="list-style-type: none"> • 80% grondgebonden • geen fosfaatkunstmest 	<ul style="list-style-type: none"> • 100% grondgebonden • geen kunstmest
natuur	<ul style="list-style-type: none"> • natuur- en landschapsbeheer • blijvend grasland • geen glyfosaat per 2020 • 5-10% kruidenrijk grasland 	<ul style="list-style-type: none"> • natuur- en landschapsbeheer • blijvend grasland • geen glyfosaat • 5% kruidenrijk grasland 	<ul style="list-style-type: none"> • natuur- en landschapsbeheer • blijvend grasland • geen bestrijdingsmiddelen
energie	<ul style="list-style-type: none"> • 100% groene stroom • broeikasgasuitstoot verlagen 	<ul style="list-style-type: none"> • 100% groene stroom • vanaf 2030 zelfvoorzienend 	<ul style="list-style-type: none"> • 100% groene stroom • in de toekomst zelfvoorzienend
overig	<ul style="list-style-type: none"> • driejaarlijkse veiligheidsworkshop 	<ul style="list-style-type: none"> • jaarlijkse workshop • nestvoorzieningen op erf 	<ul style="list-style-type: none"> • presentatie naar consument • nette erfuitstraling
meerprijs	<ul style="list-style-type: none"> • 1-2 cent + 1,5 cent weidepremie 	<ul style="list-style-type: none"> • 6 cent 	<ul style="list-style-type: none"> • melkprijs ± 48 cent (voorjaar 2019)

Tabel 1 – Een selectie van eisen van duurzame zuivelkeurmerken. Voor het PlanetProof-keurmerk is uitgegaan van de basisnormen. Voor Beter Leven is gekozen voor 1 ster, aangezien 3 sterren gelijk staat aan biologisch met aanvullende normen

5 jaar en 2 maanden en minimaal een continue diermonitoringsscore (CDM-score) van 86 punten of deelname aan het KoeKompas.

Potentiële marktgroei

Het verschil tussen de keurmerken zit voor veehouders vooral in de manier waarop eisen worden gesteld, maar voor de consument is het verschil lastig te zien. ‘Het is duidelijk dat de consument in de war raakt van de diversiteit in melkstromen. Ik denk dat het Beter Leven-keurmerk een belangrijk voordeel heeft doordat de consument dat al kent vanuit andere producten, zoals vlees en eieren. Dat geeft duidelijkheid’, verklaart Beldman.

Toch zijn er nog geen tien melkveehouders die voor het Beter Leven-keurmerk leveren. Voor PlanetProof zijn dat er met meer dan 500 melkveehouders al een stuk meer. PlanetProof-zuivel is inmiddels in steeds meer supermarkten te vinden en kan in de toekomst wellicht meer dan die 500 melkveehouders laten leveren. Volgens Wim Uljee van Stichting Milieukeur (SMK), de instantie die het certificatieschema van het PlanetProof-keurmerk ontwikkelde en beheert, zijn er nog veel potentiële melkveehouders die voldoen aan de eisen. ‘Volgens onze inschatting voldoet 75 procent van de melkveehouders aan de algemene eisen en voldoet 50 procent aan de basisnormen. Uiteindelijk blijft er slechts 10 procent van

Cono en A-ware zetten ook in op duurzaam

Naast de drie keurmerken die in tabel 1 worden vergeleken, zijn ook andere zuivelverwerkers met duurzaamheidsprogramma's bezig. Bij Cono doet 93 procent van de melkveebedrijven mee aan het Caring Dairy-programma. Dit programma heeft 18 indicatoren waarop de veehouders premie kunnen verdienen, voor 'blijve koeien, meer gras en een beter milieu'. Per indicator kan 0,05 cent per kg melk verdiend worden, met een maximum van 0,75 cent per kg melk. Dit komt boven op

de weidepremie en deelnamepremie, samen goed voor 2,75 cent. De veehouder kan zo maximaal 3,5 cent extra krijgen. In 2018 kwam ook A-ware, in samenwerking met Albert Heijn, met een duurzaamheidsprogramma. Dit programma telt zo'n dertig voorwaarden in de thema's koe, natuur en boer. Momenteel leveren 300 melkveehouders aan de AH-'Beter voor koe, natuur & boer'-zuivellijn en krijgen voor hun melk een plus van 3 cent per kg melk. De totale vergoeding

bestaat verder uit een premie voor kwaliteit, duurzaamheid en een weidepremie. Samen met de 3 cent van AH krijgen de melkveehouders 5,25 cent extra en bij 1,1 miljoen kg melk komt er een kwantumtoeslag van 1,36 bij.

de melkveehouders over die ook op het topniveau mee kunnen doen. Die 10 procent komt neer op ongeveer 1700 boeren, dus we kunnen de PlanetProof-melkstroom in principe nog verdrievoudigen.'

Indicatie van investering

Wat het voor een gangbare melkveehouder kost om voor een duurzaam keurmerk te kunnen leveren, is volgens Hans Scholte, sectorleider melkvee en adviseur bij Flynth, erg afhankelijk van de huidige bedrijfsvoering. 'Zo is het voor een extensieve boer makkelijker om aan de eiwit-van-eigen-landeisen te voldoen dan voor een intensieve boer, terwijl een intensieve melkveehouder soms makkelijker een lagere broeikasgasuitstoot realiseert.' Om toch een indicatie te geven rekent Scholte een voorbeeld uit voor een potentiële investering. 'Een boer die nu 110 koeien heeft, met ruimte voor 100 koeien, mag voor een keurmerk geen overbezetting meer hebben. Hiervoor zijn twee aanpassingen mogelijk. Of tien koeien verkopen of de stal uitbreiden.' Als een koe een saldo oplevert van bijvoorbeeld 1800 euro bij een productie van 9000 liter, verlies je volgens Scholte met het inleveren van tien koeien zo'n 18.000 euro saldo. Maar uitbreiden kost natuurlijk ook geld. 'Voor staluitbreiding ben je per koeplaats al gauw zo'n 5000 tot 10.000 euro kwijt, waarbij je moet rekenen op zo'n 10 procent jaarkosten. Afhankelijk van hoe hoog de melkproductie is, kost dat tussen de zes en tien cent per liter melk.'

Twee vliegen in één klap

De algemene kosten zijn dus lastig in te schatten, maar volgens Scholte zijn er ook hogere opbrengsten te bereiken. 'Natuurlijk is die meerprijs een prettige meevaller. Zo krijg je bij PlanetProof 1 à 2 cent extra, boven op de weidepremie van 1,5 cent.' Bij het Beter Leven-keurmerk wordt gesproken over 11 cent meer voor een pak melk dan gangbare melk in de supermarkt, waarvan 6 cent ten goede komt aan de boer.

Maar niet alleen de melkprijs is financieel gezien interessant, de manier van boeren kan ook wat opleveren, denkt Scholte. 'Productie-efficiëntie en veel eiwit van eigen land leverden 25 jaar geleden ook al wat op, maar nu vang je er ook nog een meerprijs voor. Eigenlijk sla je daarmee twee vliegen in één klap.'

Het is dus niet zo dat het alleen maar geld kost om aan sommige eisen te voldoen. Volgens Beldman is het daar-

naast zo dat nieuwe stallen vaak al voldoen aan de 32 stalinrichtingseisen van het Beter Leven-keurmerk dankzij de Maatlat Duurzame Veehouderij. 'Afhankelijk van je uitgangspunt kan het zijn dat je aan veel eisen toch al voldoet', zegt Beldman. 'In die gevallen is zo'n keurmerk ook een beloning en waardering voor iets waar boeren toch al energie in steken.'

Keuzevrijheid binnen eisen

De duurzame zuivelmarkt blijft in ontwikkeling. Dat is nu al te zien aan de aanvullende eisen bij het keurmerk Biologisch. Om naast de duurzame keurmerken nog onderscheidend te blijven, zijn een aantal zuivelorganisaties in de biologische zuivelsector gestart met aanvullende eisen. 'Die ontwikkeling is natuurlijk niet voor niets, de duurzame keurmerken gaan al steeds meer richting biologisch. Daarom kun je verwachten dat in de komende jaren bij PlanetProof en Beter Leven ook de eisen worden aangescherpt', schat Beldman in. Ook Scholte verwacht dat het hier niet ophoudt en dat levert toch enige argwaan op bij melkveehouders. De meeste zorgen liggen volgens de adviseur toch in de eisen zelf. 'Die eisen voelen als een verplichting en alsof vrijheid wordt afgenomen. Maar binnen de eisen is er nog veel keuzevrijheid.' Volgens Scholte blijft het belangrijk om te kijken vanuit je eigen positie en wat er mogelijk is. 'Kijk naar waar je als veehouder naartoe wilt boeren en welk duurzaam keurmerk of programma daar het beste bij past.'

Samenvatting

- De ontwikkeling van duurzame zuivelstromen komt voornamelijk vanuit concurrentieoogpunt van de supermarkten.
- De duurzame keurmerken (On the way to PlanetProof, Beter Leven en Biologisch) en duurzaamheidsprogramma's (A-ware en Cono) verschillen weinig in thema's.
- De eisen waaraan een veehouder moet voldoen voor een bepaald keurmerk, zijn wel verschillend.
- De eisen zullen komende jaren scherper worden, zoals nu al te zien is bij de biologische sector, die in 2020 met aanvullende eisen start.